

ROVANIEMEN KAUPUNGIN KOTOUTTAMISOHJELMA 2023 – 2025

ROVANIEMI

Käsittely:
Kaupunginvaltuusto 18.6.2018

Päivitys:
Kaupungin johtoryhmä 17.1.2023
Kaupunginhallitus 24.4.2023 § 127
Kaupunginvaltuusto 15.5.2023 § 47

Kaupunginjohtajan alkusanat

Tätä kotouttamisohjelmaa päivitettäessä elämme poikkeuksellista aikaa, jota on viime vuodet leimannut koronapandemia ja Euroopassa käytävän sodan kärsimykset. Maailma on muuttunut kolmessa vuodessa enemmän kuin kymmeneen vuosiin, emmekä me Rovaniemellä ole irrallaan maailman muutoksista. Samalla elämme todeksi myös historiallista muutosta, kun sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu siirtyi 1.1.2023 Rovaniemen kaupungilta toimintansa aloittaneelle Lapin hyvinvointialueelle.

Kunnan toiminnassa korostuvat jatkossa entistä enemmän sivistyspalvelut sekä kaupungin elinvoiman kehittämiseen liittyvät palvelut. Arjen rutiinit auttavat sopeutumaan uuteen ja siksi myös kotoutumista edistävissä työssä ovat tärkeässä asemassa lasten ja nuorten kasvatusta ja koulutus, liikunta, kulttuuri ja muut vapaa-ajan palvelut. Yksilöiden lisäksi myös maahanmuuttajaperheitä tulee tukea kotoutumisessa uuteen ympäristöön. Kotoutumisen edistäminen on monimuotoinen tehtävä osana kaupungin kehittämistyötä ja se perustuu yhteistyölle kunnan, järjestötoimijoiden ja hyvinvointialueen sekä muiden viranomaisten välillä.

Rovaniemi on kansainvälinen ja monikulttuurinen kaupunki, jonka vetovoima kumpuaa vahvasta yhteisöllisyydestä ja viihtyisästä asuin ympäristöstä, jossa yhdistyvät pohjoinen luonto ja kaupunkiympäristö. Meillä on Lapin korkeakoulukonserni, joka on arktisen tutkimuksen erityisosaaja ja elinvoimainen matkailuala, joka talvella 2022-2023 elää ennätysvuottaan. Samaan aikaan työttömyys on hyvin alhainen ja joillain aloilla kärsitään työvoimapulasta. Työ on kaupungille elinvoimatekijä ja yksilölle hyvinvointitekijä; se luo osallisuutta ja tukee kotoutumista uuteen maahan. Elinvoiman kehittämiseen liittyvistä palveluista merkittävässä roolissa kotoutumista edistävissä työssä ovatkin Rovaniemen kaupungissa työllisyyspalvelut, johon sijoittuvat myös kunnan kotouttamispalvelut alkukartoituksineen ja kotoutumissuunnitelmineen.

Kaupunkina tärkeimmät tehtävämme ovat elinvoiman vastuullinen ja monipuolinen rakentaminen, asukkaiden hyvinvoinnin ja osallistumisen edistäminen sekä elinympäristön toimivuuden ja viihtyvyyden kehittäminen. Nämä tavoitteet sopivat erinomaisesti myös kotoutumista edistävään työhön. Kiitos päivistytyöhön osallistuneille laadukkaasta valmistelutyöstä tämän ohjelman osalta. Rovaniemellä on pitkät perinteet ja vahvaa osaamista kotoutumisen edistämistyössä ja sen kautta toteutamme myös Rovaniemen kaupunkistrategiaa: olemme ihmisen kokoinen arktinen pääkaupunki.

Ulla-Kirsikka Vainio, kaupunginjohtaja

Sisällysluettelo

Kaupunginjohtajan alkusanat	2
Sisällysluettelo	3
1 Johdanto	4
2 Taustatiedot	5
2.1 Rovaniemen kotouttamisohjelmaan liittyvät strategiat ja ohjelmat	6
2.2 Laki kotoutumisen edistämisestä ohjaa kuntia kotoutumistyön järjestämisessä	6
2.3 Kotouttamisen toteuttaminen ja kohdentaminen	7
2.4 Maahanmuuttajat Rovaniemellä	7
3. Kotouttamistyö Rovaniemellä	9
3.1 Kunnan kotouttamistyö	12
3.1.1 Alkuvaiheen palvelut	12
3.1.2 Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut	13
3.1.3. Vapaa-ajan palvelut	14
3.2 Työllisyyspalvelut	16
3.3 Muu koulutus	18
3.4 Eduro-säätiö	19
3.5 Tieto- , neuvonta- ja ohjauspalvelut	20
3.6 Kolmas sektori	21
4. Osallisuus ja vuorovaikutus	21
4.1 Arjen kohtaamiset	22
4.2 Vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen	22
4.3 Yhteistyön kehittäminen	23
5. Kotouttamistyön seuranta	23
5.1 Koordinointi ja kotouttamistyön kehittämisryhmä	23
5.2 Ohjelmakauden kehittämistarpeita ja tavoitteita	24

1 Johdanto

Rovaniemelle hyvät etniset suhteet ja yhdenvertaisuus ovat tärkeitä arvoja. Lapin maahanmuuttostrategiaa mukaillen Rovaniemi on monikulttuurinen ja moniarvoinen kaupunki, jossa kaikilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet ja edellytykset elää, asua ja tehdä työtä. Rovaniemellä yhdistyvät pohjoinen luonto ja urbaani ympäristö, itseensä luottava paikallisuus ja avoin kansainvälisyys. Kansainvälisyyden lisääntymisen rinnalla myös kaupunkiin muuttavat uudet ihmiset halutaan saada mukaan osaksi tätä kansainvälistä kaupunkia laadukkaana kotouttamistyön avulla.

Kotouttamistyöllä on Rovaniemellä pitkät perinteet. Rovaniemi vastaanotti vuonna 1989 ensimmäiset pakolaiset humanitaarisin perustein. Meille on kehittynyt laaja, monipuolinen ja ammattitaitoinen valtion ja kunnan viranomaisista sekä kolmannen sektorin toimijoista koostuva kotouttamistyön verkosto. Moniammatillisen verkoston ansiosta kotouttamistyötä tehdään Rovaniemellä laajalla rintamalla ja maahanmuuttajat pyritään ottamaan huomioon kaikilla yhteiskunnan sektoreilla.

Kotoutuminen, asettuminen ja yhteiskuntaan mukautuminen koskevat kaikkia vieraaseen paikkaan muuttavia ihmisiä. Muuttamiselle on lukuisia eri syitä ja muuttajat voivat kohdata erilaisia haasteita kotoutumiseen liittyen iästä, sukupuolesta tai kansalaisuudesta riippumatta. Vaikka eri ihmiset kotoutuvat eri tavoin, ovat ihmisen perustarpeet yhteiset; mahdollisuus tuntea olonsa turvalliseksi ja tuntea olevansa osa ympäröivää yhteiskuntaa. Paikallisen kielen hallitseminen helpottaa kommunikointia ja vuorovaikutusta, mutta kotoutuminen on paljon muutakin. Opiskeleminen, töiden tekeminen, harrastaminen, vaikuttaminen, yhteisöihin kuuluminen, yhdessä tekeminen ja kanssakäyminen muiden ihmisten kanssa lisäävät hyvinvointia ja onnellisuutta, ja sitä kautta ihminen viihtyy, asettuu ja kotoutuu.

Tässä ohjelmassa Rovaniemellä tehtävä kotouttamistyö on pyritty tuomaan esille mahdollisimman selkeässä muodossa, jotta lukijalla olisi mahdollisuus hahmottaa Rovaniemellä tehtävän kotouttamistyön vastuutahot ja kehittämislinjaukset. Kuluvalla kotouttamisohjelman ohjelmakaudella tavoitteena on tehostaa Rovaniemellä tapahtuvan kotouttamistyön kokonaiskoordinoitua ja ylläpitää laadukasta yhteistyötä toimijoiden välillä muun muassa kotouttamistyön kehittämisryhmän kautta tämän ohjelman kehittämisohjeita hyödyntäen. Ohjelman päivitystyötä on tehty syksyn ja talven 2022 aikana. Maailma, jossa elämme vuonna 2023, on hyvin erilainen, kuin vuonna 2018 ja koko maailmaa ja Suomeakin ravistelleet muutokset aiheuttivat tarpeen kirjoittaa myös tätä kotouttamisohjelmaa monelta osin uusiksi.

1.1.2023 toimintansa aloitti sote-rakenneuudistuksen myötä Lapin hyvinvointialue, jonka järjestämisvastuulle siirtyivät alueen kunnilta sosiaali- ja terveyspalvelut. Muutos on historiallisen suuri ja koskee koko alueen väestöä. Vaikutuksia on myös kotouttamistyöhön ja tämän ohjelman päivityksessä on pyritty huomioimaan kyseinen toimintaympäristön muutos.

Ohjelmakaudella tulee tapahtumaan vuonna 2022 tehdyn päivitystyön jälkeenkin merkittäviä muutoksia. Suomeen on saapunut päivitystyön ajankohtaan mennessä yli 40 000 Ukrainasta sodan myötä pakenemaan joutunutta henkilöä, joille on myönnetty

tilapäistä suojelua. Loppuvuodesta 2022 Rovaniemen vastaanottokeskuksiin oli saapunut yli 400 ukrainalaista. Ukrainalaisten tilanteesta johtuen kotoutumisen edistämistä koskevaan lakiin ollaan valmistelemassa muutoksia, jotka astuvat voimaan 1.3.2023 alkaen ja sen myötä vuoden maassaolon jälkeen ukrainalaisilla on mahdollisuus saada kotikunta ja päästä kuntalaisille tarkoitettuihin palveluihin.

Työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille vuoden 2025 alusta alkaen. Lisäksi hallitus on esittänyt kotoutumisen edistämisestä annetun lain uudistamista ja se on ollut lausuntokierroksella kesällä 2022. Uuden kotoutumislain on tarkoitus tulla voimaan yhtäaikaaisesti TE-palvelujen uudistuksen kanssa vuonna 2025. Rovaniemen kaupungin kotouttamisohjelman päivittäminen sidotaan jatkossa valtuustokausiin ja uusi ohjelma julkaistaan seuraavan kerran vuonna 2026 alkavalle ohjelmakaudelle. Uudella ohjelmalla vastataan muutoksiin, joita lähivuodet tuovat tullessaan kotouttamistyöhönkin.

2 Taustatiedot

Tämä kotouttamisohjelma on alunperin laadittu Rovaniemen kaupungin strategisen hallinnon elinvoimapalveluiden koordinoimana. Kotouttamisohjelman laadintaan on osallistunut kunnan ja valtion viranomaisia eri toimialoilta sekä kolmannen sektorin toimijoita.

Kotouttamisohjelman laatimistyön pohjaksi kerättiin näkökulmia, ideoita ja ajatuksia maahanmuuttajilta sekä maahanmuuttajien kanssa työskenteleviltä. Valmisteluvaiheessa pidettiin työpajoja, infoja ja kuulemisia, jotta mahdollisimman moni pääsi tuomaan esille niin hyviä käytäntöjä kuin kehittämiskohteitakin. Saadun informaation avulla työstettiin tämän ohjelman kehittämisosio, jonka tavoitteena on mahdollistaa kehittämistavoitteiden seuranta ohjelmakauden aikana. Kotouttamistyön kehittämistä varten perustettiin osana ohjelmatyötä kotouttamistyön kehittämisryhmä.

Osallisuus ja vaikuttamisen mahdollistaminen ovat olleet yksi toimeenpanon periaatteista ja tätä pyritään edistämään myös kehittämistyöryhmässä, joka kokoontuu vuosittain 1-4 kertaa. Ryhmässä käsitellään kaikki toimialat huomioiden eri kohderyhmien tarpeita, jonka pohjalta yhteistyötä toimialojen ja tärkeimpien sidosryhmien välillä voidaan kehittää ja ylläpitää.

Päivitystyössä ohjelman kehittämisosiossa on huomioitu erityiset painopisteet ohjelmakauden loppuajalle. Tavoitteita on ryhmitelty ylä- ja alatavoitteisiin ja vastuutuksia tavoitteiden osalta on selkeytetty. Kehittämistyöryhmä jatkaa työskentelyään ohjelmakauden loppuun asti ja osaa tavoitteista toteutetaan edelleen kehittämistyöryhmän johdolla monitoimijaisesti.

Kotouttamisohjelma on hyväksytty Rovaniemen kaupunginvaltuustossa 18.6.2018. Päivitetty ohjelma on hyväksytty Rovaniemen kaupunginvaltuustossa 15.5.2023 (47 §).

Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan vuosittain Rovaniemen kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä.

2.1 Rovaniemen kotouttamisohjelmaan liittyvät strategiat ja ohjelmat

Kuntien kotouttamisohjelmat laaditaan valtion kotouttamisohjelman antamia raameja noudattaen. Valtion kotouttamisohjelman tavoitteena on tuoda maahanmuuttajien oman kulttuurin vahvuudet vahvistamaan Suomen innovaatiokykyä, tehostaa kotouttamista poikkihallinnollisesti, lisätä valtion ja kuntien välistä yhteistoimintaa kansainvälistä suojelua saavien vastaanotossa sekä kannustaa avoimeen keskustelukulttuuriin maahanmuuttopolitiikan osalta.

Kotouttamisohjelma toteuttaa osaltaan kaupungin tasolla Lapin maahanmuuttostrategiaa, jonka vision mukaan Lappi on koti kaikille. Lapin maahanmuuttostrategia 2030+ on julkaistu loppuvuodesta 2022 ja sen päämäärinä on maahanmuuttaneiden juurtuminen Lappiin, onnistuminen ja menestyminen yhdessä sekä kaikkien kohtelevinen reilusti. Kuntien osalta strategia korostaa palvelujen toimivuutta maahanmuuttaneiden näkökulmasta, toimivaa monialaista yhteistyötä kotoutumisen edistämässä sekä riittäviä ja laadukkaita työllistymistä tukevia palveluita maahanmuuttaneille. Lisäksi strategiassa on vahvana painopisteenä Lapin veto- ja pitovoiman kehittäminen, jotta esimerkiksi kansainväliset opiskelijat juurtuisivat alueelle jo opintojensa aikana esimerkiksi työllistymisen kautta ja heidän osaamisensa saataisiin paikallisesti työelämän käyttöön.

Vuoteen 2030 ulottuvan Rovaniemen kaupunkistrategian mukaan Rovaniemen päätöksentekoa ja toimintaa ohjaavat toimintaperiaatteet ovat palveleva, yhdessä tekevä, vastuullinen ja innovatiivinen. Kaupunkistrategian päätavoitteet on johdettu näistä toimintaperiaatteista ja ne ovat seuraavat: 1) elinvoimaa rakennetaan monipuolisesti ja vastuullisesti, 2) asukkaat voivat hyvin ja osallistuvat kaupungin kehittämiseen ja 3) elinympäristö on luonnonläheinen, toimiva ja viihtyisä. Kaupunkistrategia ohjaa kunnan toimintaa ja taloutta pitkällä aikavälillä ja se on tähän kotouttamisohjelmaan nähden ylemmän tason ohjaava dokumentti.

2.2 Laki kotoutumisen edistämisestä ohjaa kuntia kotoutumistyön järjestämisessä

Perustuslaissa (731/1999, 6 §) on säädetty yhdenvertaisuudesta. Lain mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia. Maahanmuuttajien yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja saavuttamiseksi on lisäksi säädetty laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Maahanmuuttajien tulee olla yhdenvertaisia muuhun väestöön nähden oikeuksien ja velvollisuuksien osalta. Lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Hallitus on esittänyt kotoutumisen edistämisen annetun lain uudistamista ja se on ollut lausuntokierroksella kesällä 2022. Uuden kotoutumislain on tarkoitus tulla voimaan loppuvuodesta 2024.

Kotouttamisen edistämisestä annetun lain 32 §:n mukaan kunta on vastuussa kotouttamisohjelman tekemisestä ja ohjelma otetaan huomioon kunnan talousarviota laadittaessa. Ohjelma tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että sen palvelut sopivat myös maahanmuuttajille ja kotouttamisohjelma on väline näiden palveluiden kehittämiseen, suunnitteluun sekä seurantaan. Kotoutumisen edistämällä kunnat, työ- ja elinkeinotoimistot sekä erilaiset järjestöt pyrkivät maahanmuuttajan ja yhteiskunnan kahdensuuntaiseen vuorovaikutukseen, jonka kautta

maahanmuuttaja saa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla, kun hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen tuetaan.

Tämän kotouttamisohjelman yhtenä tavoitteena on tukea kaikkien toimijoiden yhteistyön ylläpitoa. Kotouttamisohjelmalla pyritään toimijoiden aktivoimiseen maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi myös jatkossa.

2.3 Kotouttamisen toteuttaminen ja kohdentaminen

Kotouttamisen edistämisestä annetun lain mukaan kotouttamiseen ovat oikeutettuja kaikki maahanmuuttajat. Lakia sovelletaan henkilöihin, joilla on voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti.

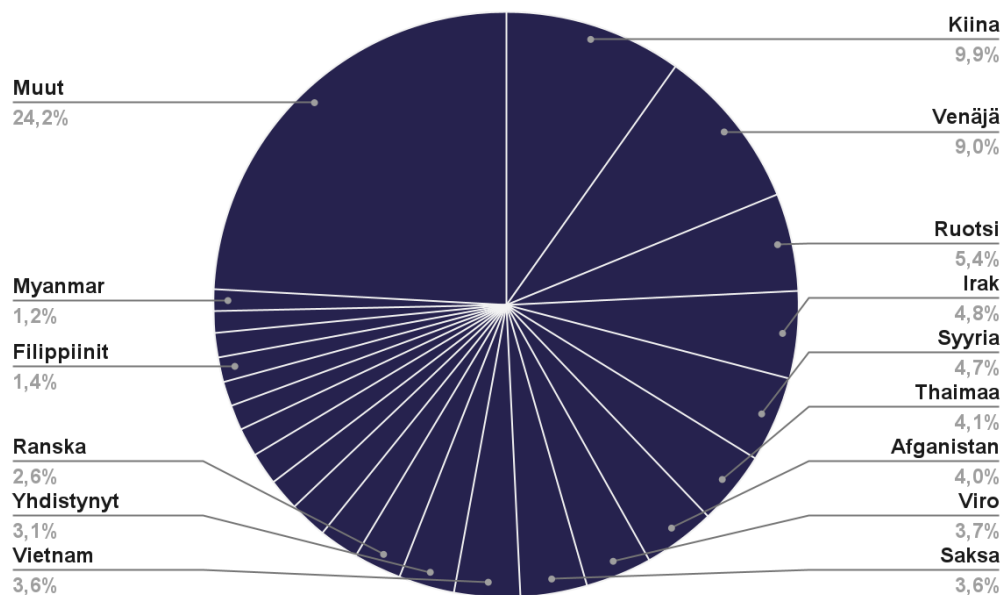
Kunta yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa kantaa päävastuun kotouttamislain mukaisista kotouttamistoimenpiteistä. Kolmannen sektorin toimijat ovat kuitenkin merkittävässä roolissa kotouttamiseen liittyvän palvelutarjonnan täydentämisessä. Viranomaisten ja eri järjestöjen välinen yhteistyö on tärkeää niin kotouttamiseen liittyvien palveluiden suunnitteluvaiheessa kuin myös kotoutumisen edistämisen toteuttamisvaiheessa.

Kotoutumista edistetään ja tuetaan monialaisesti viranomaisten ja muiden tahojen toimesta. Tarkoituksena on edistää maahanmuuttajien osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä maahanmuuttajien ja paikallisten välistä kahdensuuntaista vuorovaikutusta. Kotouttamistyön tavoitteena on turvata kaikille maahanmuuttajille edellytykset tarvetta tai omaa tasoa vastaavaan Suomen kielen ja kulttuurin opiskeluun sekä mahdollisuus työelämään sijoittumiselle. Koska kotoutuminen on kaksisuuntaista, on tärkeää, että maahanmuuttajalla säilyy mahdollisuus myös oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseen.

Kaikille maahanmuuttajille on maahanmuuttoprosessin alkuvaiheessa tarjottava perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta sekä ohjausta ja neuvontaa kotouttamisesta maahantuloperusteesta riippumatta. Kotouttamiseen liittyviä erilaisia palveluja ja toimenpiteitä voidaan kuitenkin kohdentaa maahantuloperusteen mukaan.

2.4 Maahanmuuttajat Rovaniemellä

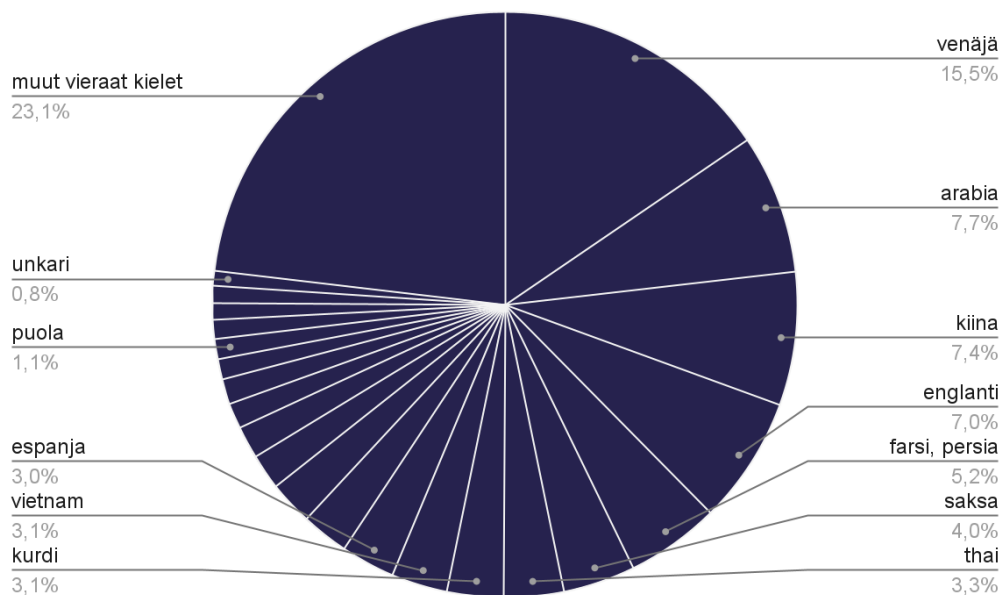
Vuoden 2021 lopussa Rovaniemellä asui yhteensä 1 675 ulkomaan kansalaista, mikä vastaa 2,5 % rovaniemeläisistä (Tilastokeskus). Vuodesta 2010 lähtien ulkomaan kansalaisten määrä on noussut verrattuna kaikkiin rovaniemeläisiin, mutta viime vuosina kasvu on ollut melko vähäistä. Suomeen ja Lappiin muuttavista maahanmuuttajista suurin osa muuttaa perheen, opiskelujen ja töiden vuoksi. Pakolaistaustaisten maahanmuuttajien osuus Rovaniemen kaikista ulkomaalaisista on noin 20%.

Kaavio 1. Ulkomaan kansalaiset Rovaniemellä vuonna 2021

Vuonna 2021 Rovaniemellä asuvista ulkomaan kansalaisista suurin osa oli kiinalaisia. Seuraavaksi eniten Rovaniemellä oli venäläisiä, ruotsalaisia, irakilaisia ja syyrialaisia (Tilastokeskus). Vuonna 2021 ulkomaalaisia työnhakijoita oli Rovaniemellä 646, joista 227 oli työttömiä työnhakijoita. Ulkomaalaisten työttömien osuus ulkomaisesta työvoimasta oli 25,3%.

Muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvien eli vieraskielisten määrä on kasvanut Rovaniemellä ulkomaan kansalaisten määrää enemmän. Vuonna 2021 vieraskielisiä oli yhteensä 2 352.

Kaavio 2. Rovaniemellä puhutut kielet vuonna 2021

Vieraskielisten suurempi määrä ulkomaan kansalaisten määrään verrattuna johtuu ulkomaan kansalaisille myönnetystä Suomen kansalaisuuksista. Suomessa riittävän pitkään asunut ja riittävän suomen kielen taidon hankkinut ulkomaan kansalainen voi anoa ja saada Suomen kansalaisuuden. Suomen valtio ei vaadi toisesta kansalaisuudesta luopumista vaan Suomen kansalaisuutta hakeva ulkomaan kansalainen saa kaksoiskansalaisuuden. Tilastoissa kaksoiskansalaisuuden saaneet ulkomaan kansalaiset, joiden toinen kansalaisuus on Suomen, lasketaan Suomen kansalaisiksi. Kyseisen kaksoiskansalaisuuden omaavat ulkomaan kansalaiset näkyvät kuitenkin vieraskielisten tilastossa, jos he pitävät oman äidinkieltänsä.

Vieraskielisten suurempi määrä ulkomaan kansalaisten määrään verrattuna johtuu myös Suomessa syntyneiden ulkomaan kansalaisten lasten eli niin sanottujen toisen sukupolven maahanmuuttajien määrästä. Toisen sukupolven maahanmuuttaja voi olla tilastoissa Suomen kansalainen, jolloin hän ei näy ulkomaan kansalaisten rekisterissä. Hänen äidinkieltänsä voi kuitenkin olla sama kuin omilla vanhemmilla, eli jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame, jolloin hänet tilastoidaan vieraskieliseksi. Suurimman kieliryhmän muodostivat venäjää puhuvat ihmiset. Seuraavaksi puhutuimmat kielet olivat arabia, englanti ja kiina.

3. Kotouttamistyö Rovaniemellä

Kansainvälistyminen ja kotoutumisen tukeminen edellyttävät kunnan eri toimialojen, hyvinvointialueen, kolmannen sektorin ja TE-palveluiden sekä kaikkien maahanmuuton parissa työskentelevien tiivistä yhteistyötä. Kotouttamistyötä tehdään kaikkien maahanmuuttajien kanssa, mutta esimerkiksi pakolaisten

kotoutuminen poikkeaa usein muista maahanmuuttajista siten, että he tarvitsevat alkuvaiheeseen runsaasti eri viranomaisten palveluita.

Maahanmuuttaja on yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein maasta toiseen asumaan muuttaneita henkilöitä.

Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty turvapaikka jostakin valtiosta. Pakolaisaseman voi saada Suomeen UNCHR esityksestä kiintiöpakolaisena saapunut henkilö tai turvapaikan saanut turvapaikanhakija ja heidän perheenjäsenensä. Pakolaisiin rinnastettavia henkilöitä esimerkiksi kotoutumislaisissa ovat myös turvapaikanhakijat, jotka ovat saaneet myönteisen oleskeluluvan yksilöllisen inhimillisen syyn perusteella.

Turvapaikanhakija on ulkomaalainen, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija ei ole pakolainen, jollei hänelle ole myönnetty pakolaisen asemaa tai oleskelulupaa suojelun tarpeen tai jonkun muun perusteen mukaan.

Tilapäistä suojelua saava henkilö saa tilapäiseen suojeluun perustuvan oleskeluluvan. Ukrainan sotaa pakenevia henkilöitä on saapunut Suomeen vuoden 2022 aikana yli 40 000 ja heille on myönnetty oleskeluluvat tilapäisen suojelun perusteella. Tilapäisen suojelun saaminen on turvapaikkahakumenettelyä kevyempi ja nopeampi prosessi.

Rovaniemellä on Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa voimassa oleva sopimus 50 kuntapaikan tarjoamisesta pakolaisille. Viime vuosina puolet paikoista on suunnattu kiintiöpakolaisille ja puolet oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille. Vuodesta 2023 lähtien kuntapaikat varataan kiintiöpakolaisille sekä haavoittuvassa asemassa oleville oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille ja kotikunnan omaaville tilapäistä suojelua saaville henkilöille. Pääasiassa muut kuin haavoittuvassa asemassa olevat siirtyvät vastaanottokeskuksesta kuntaan itsenäisesti. Edellä mainittujen lisäksi Rovaniemelle muuttaa pakolaisia perheenyhdistämisen perusteella tai toisista kunnista.

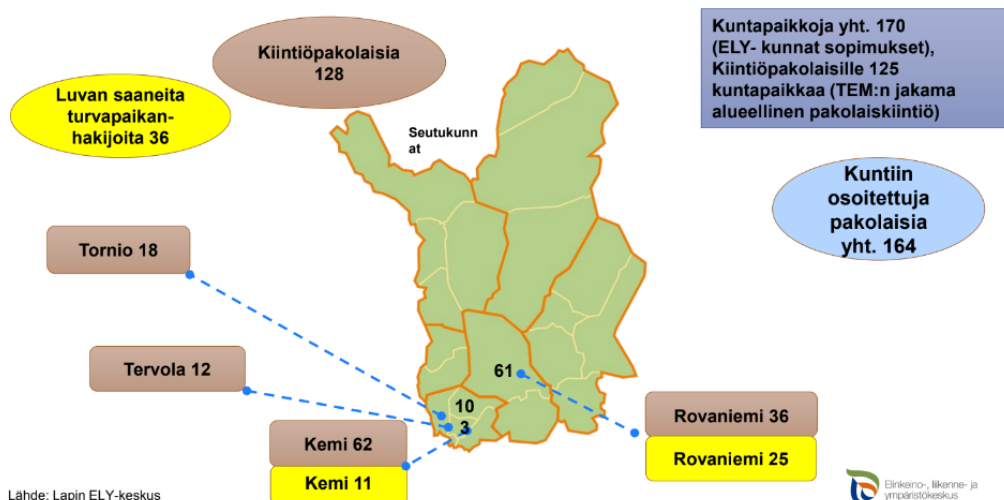
Vuonna 2022 Rovaniemelle muuttaneiden pakolaisten määrä oli yhteensä 87. Näistä ELY-keskuksen kuntapaikoille osoittamia oli yhteensä 61, joista kiintiöpakolaisia oli 36 ja oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita 25. Lisäksi vastaanottokeskuksesta siirtyi itsenäisesti kuntaan kuusi oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa. Perheenyhdistämisen kautta Rovaniemelle muutti kahdeksan pakolaisten perheenjäsentä ja muilta paikkakunnilta 10 pakolaistaustaista henkilöä. Kuntapaikoille osoitettuja oli enemmän kuin kuntapaikkoja, johtuen siitä, että osa vuoden 2021 kiintiöpakolaisista saapui odotettua myöhemmin. Lapin ELY-keskus osoitti Lapin kuntiin yhteensä 164 pakolaista vuonna 2022.

Turvapaikanhakijamäärät Suomessa ovat 2000-luvulla vaihdelleet noin 1 500 ja 6 000 hakijan välillä, mutta vuonna 2015 Suomeen saapui maailmalla vallinneen pakolaiskriisin myötä yhteensä 32 476 turvapaikanhakijaa. Kansainvälistä suojelua hakevat ja tilapäistä suojelua saavat rekisteröidään vastaanottokeskukseen, joka

järjestää heidän vastaanottopalvelunsa. SPR Lapin piirin Rovaniemen vastaanottokeskuksessa oli 400 asiakaspaikkaa loppuvuodesta 2022.. Turvapaikanhakijat eivät turvapaikanhakuprosessin aikana kuulu kunnan kotouttamistyön piiriin, mutta heidän kotoutumisensa edistämisessä auttavat eri järjestöt, yhdistykset sekä vapaaehtoistyöntekijät.

SPR Lapin piirin Rovaniemen vastaanottokeskuksessa asui Rovaniemellä vuoden 2022 lopussa 367 asiakasta ja kaikista SPR Lapin piirin Rovaniemen vastaanottokeskuksen asiakkaita oli tuolloin tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia noin 94% (SPR Lapin piiri). Ukrainan tilanteesta johtuen maahanmuuttoviraston toimeksiannosta Rovaniemelle on perustettu toinenkin vastaanottokeskus, jota ylläpitää Kotokunta Oy. Kotokunnan vastaanottokeskuksen ensimmäiset asiakkaat saapuivat Rovaniemelle joulukuussa 2022 ja alkuvaiheessa vastaanottokeskuksessa on 150 asiakaspaikkaa. Kotokunnan Rovaniemen vastaanottokeskuksen asiakaspaikkamäärää voidaan lisätä yhteensä 300 asiakaspaikkaan. Vuoden maassaolon jälkeen 1.3.2023 lähtien tilapäistä suojelua saavilla on mahdollisuus saada kotikunta ja päästä kuntalaisille tarkoitettuihin palveluihin. Kotoutumisen edistämistä koskevaa lakia on muutettu 1.3.2023 lähtien siten, että myös kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat tulevat kotoutumislain piiriin ja heistä voidaan maksaa kunnalle sekä hyvinvointialueelle kotoutumislain mukaisia korvauksia.

Lapin ELY-keskuksen kuntiin osoittamat pakolaiset 2022

Kuvio 1. Lapin ELY-keskuksen kuntiin osoittamat pakolaiset vuonna 2022

Työn tekeminen on monille avain kotoutumiseen. Työn avulla ihminen voi kokea itsensä merkitykselliseksi ja tärkeäksi osaksi yhteiskuntaa. Monet maahanmuuttajat sanovat, että työtä tekemällä he voivat maksaa takaisin saamaansa hyvää kohtelua ja veroja maksamalla he voivat auttaa valtiota ja kuntaa tukemaan uusia tulijoita.

Maahanmuuttajat, mukaan lukien kansainväliset opiskelijat, ovat mahdollisuus ja voimavara muun muassa tulevaisuuden työvoimapulaan ja myös Lapin maahanmuuttostrategiassa todetaan, että erityisesti työ- ja koulutusperusteisen

maahanmuuton kasvava merkitys edellyttää toimia etenkin veto- ja pitovoiman sekä syrjinnän kitkemisen osalta. Esimerkiksi korkeakoulujen kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden osaamista tullaan tulevaisuudessa tarvitsemaan myös Rovaniemellä, jonka vuoksi ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistymisen edistämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Myös Lapin maahanmuuttostrategian mukaan Lapin vanheneva väestö ja muuttoliike vaikuttavat Lapin ja sen kuntien elinvoimaan ja kehitykseen.

Viime vuosina lisääntynyt matkailu on tuonut Rovaniemelle eri kulttuurien edustajia ja asenteiden on koettu muuttuneen avoimemmiksi. Kohentuneen taloustilanteen myötä myös työvoimalle on Rovaniemellä kysyntää ja jatkossa yhä useampien maahanmuuttajien toivotaan löytävän tiensä työelämään. Ammattibarometrin mukaan (Ammattibarometri 2/2022) Rovaniemellä on merkittävää työvoimapulaa erityisesti matkailu- ja ravintola-alalla, puhtaanapitoalalla sekä hoito- ja hoiva-alalla. Jotta yhä useampi maahanmuuttaja työllistyisi tulevaisuudessa Lapissa ja Rovaniemellä, on strategiayhdistyötä hankkeiden, viranomaisten, kolmannen sektorin, oppilaitosten, koulutusten järjestäjien ja työnantajien kanssa kehitettävä tavoitteellisesti. Rovaniemen kaupungin työllisyyspalvelut koordinoi maahanmuuttajien työllisyysasioiden kehittämistä. Maahanmuuttajien työllistymisen esteiden saaminen näkyväksi vaatii työnantajien tarpeiden sekä maahanmuuttajien mahdollisten osaamisvajeiden selvittämistä. Yhteistyökumppaneita työllistymisen edistämässä ovat muun muassa TE-palvelut, oppilaitokset, yritysjärjestöt, hankkeet, maahanmuuttajayhdistykset ja rekrytointiyritykset.

3.1 Kunnan kotouttamistyö

Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että sen palvelut sopivat myös maahanmuuttajille kattaen koko ihmisen elinkaaren. Kotoutumista edistävää työtä tehdään siis kaikissa kunnan järjestämässä palveluissa ja usein käytännön työ tapahtuu arjen kohtaamisissa. Kotoutumista tapahtuu siellä, missä ihminen elää jokapäiväistä elämäänsä.

Sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät vuoden 2023 alusta alkaen Rovaniemen kaupungilta Lapin hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Sosiaalihuollon palveluita ei siis enää järjestetä kunnan toimintana, vaan maahanmuuttajat ohjataan tarvittaessa hyvinvointialueelle sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointiin. Sosiaali- ja terveyspalveluissa hyvinvointialueella edistetään kotoutumista ja tavoitteena on asiakkaan tarpeiden mukainen tiivis yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen välillä.

Rovaniemen kaupunki vastaa pakolaisten vastaanotosta ja tarvittaessa kuulee myös hyvinvointialuetta, mikäli vastaanotettavalla henkilöllä on erityisiä sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeita.

3.1.1 Alkuvaiheen palvelut

Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirryttyä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle, Rovaniemen kaupungissa kotoutumispalvelut sijoittuvat elinvoimapaalveluihin työllisyyspalveluiden järjestämisvastuulle. Kunnan kotoutumistyön tehtävänä on tukea maahanmuuttajan kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Työn tavoitteina on tukea maahanmuuttajan itsenäistä selviytymistä, toimintakykyä, osallisuutta ja

ehkäistä syrjäytymistä. Palvelu sisältää perustiedon antamisen asiakkaalle suomalaisesta yhteiskunnasta, palvelujärjestelmästä, työelämästä sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista. Lisäksi asiakkaalle annetaan neuvontaa ja ohjausta kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sisältäen alkuhaastattelun ja palvelutarpeen arvioinnin sekä alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimisen joko kunnassa tai TE-toimistoissa. Työ sisältää myös talouteen liittyvää ohjausta.

Kunnan kotoutumispalvelut vastaa kokonaisuudessaan ulkomailta Rovaniemelle muuttavien kiintiöpakolaisten vastaanoton koordinoinnista sisältäen vastaanottoon liittyvät järjestelytehtävät ennen kiintiöpakolaisten maahantuloa ja sen jälkeen. Kotoutumispalveluissa annetaan myös tietoa ja konsultoidaan yhteistyöverkostoja maahanmuuton ja kotoutumisen erityiskysymyksissä, sekä koordinoidaan viranomaisille ja muille toimijoille tulkkauspalveluita eri pakolaisten kielissä. Kotoutumispalveluiden tehtävänä on myös koordinoida valtiolta kunnalle maksettavien korvausten hakemista ja seuranta.

3.1.2 Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut

Varhaiskasvatuksella on keskeinen rooli lapsen ja perheen kotoutumisessa sekä osallisuuden lisäämisessä yhteiskuntaan. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä. Varhaiskasvatusta järjestetään alle kouluikäisille lapsille päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana avoimessa päiväkodissa ja kerhoissa. Avoimen päiväkodin toiminta on tarkoitettu lapsille ja heitä kotona hoitaville huoltajille.

Perusopetuslain mukaan lapsen tulee vuotta ennen oppivelvollisuutensa alkamista osallistua esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet täyttävään toimintaan. Rovaniemellä esiopetusta järjestetään osana varhaiskasvatuspalveluita. Sekä varhaiskasvatuksessa että esiopetuksessa kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta tehdään näkyväksi yhteistyössä huoltajien kanssa.

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu lapsille ja nuorille, joiden suomen kielen taito ei riitä suomen kielellä opiskelemiseen. Opetusta järjestetään inklusiivisesti lapsen omassa esiopetusryhmässä tai oppilaan lähikoulussa. Tarvittaessa opetus voidaan järjestää erillisessä valmistavan opetuksen ryhmässä. Ryhmämuotoisessa valmistavassa opetuksessa integrointi perusopetuksen ryhmiin aloitetaan heti. Näin tuetaan kotoutumista, suomen kielen kehittymistä ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

Perusopetuspalvelut ovat kaikille oppivelvollisille saatavilla ja ne räätälöidään yksilön tarpeiden mukaan. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilaat jatkavat perusopetuksessa pääsääntöisesti ikäänsä vastaavalla vuosiluokalla. Tarvittaessa opetusta voidaan järjestää vuosiluokkiin sitoutumattomasti oman opinto-ohjelman

mukaan. Opetuksessa huomioidaan kehittyvä suomen kielen taito eriyttämällä opetusta ja arviointia.

Suomi toisena kielenä sekä oppilaan oman kielen opetuksella voidaan tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä varhaiskasvatuksesta lukio-opintoihin saakka. Oman kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Oppilaan on mahdollista saada tukiopetusta eri oppiaineissa myös omalla kielellään. Kouluihin, joissa on paljon monikielisiä oppilaita, suunnataan Kota-opetustunteja vahvistamaan oppimista ja yhteistyötä kotien kanssa.

Oppivelvollisuusiän täyttyminen ja aikuisten perusopetus. Peruskoulun päättövaiheessa ja oppivelvollisuusiän täytyessä korostuu opinto-ohjauksen merkitys. Oppilas voi jatkaa perusopetuksen opintojaan aikuisten perusopetuksessa. Vasta maahan tulleet oppivelvollisuusiän ylittäneet nuoret voivat hakeutua aikuisten perusopetuksen alkuvaiheeseen ja lukutaitovaiheeseen. Lukutaitovaiheen opintoja voi suorittaa Rovaniemellä myös vapaan sivistystyön opintoina Rovala-Opistossa.

Koulutuspalveluissa täytyy kiinnittää erityistä huomiota nuoriin, jotka saapuvat Suomeen oppivelvollisuusiän loppupuolella tai sen jälkeen. Kyseinen tavoite nousee esiin myös Lapin maahanmuuttostrategiassa. On tärkeää turvata tälle kohderyhmälle mahdollisuus riittävään suomen kielen taitoon ja sitä kautta tulevaisuudessa reitti työelämään. Oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon. Oppivelvollisuuden jälkeen kotoutumista tuetaan työllisyyspalveluiden ja vapaa-ajan palveluiden puitteissa ja lisäksi tätä tärkeää työtä tehdään erilaisissa järjestöissä.

3.1.3. Vapaa-ajan palvelut

Kirjastopalveluilla on tärkeä sivistystehtävä ja kirjaston kautta voi tutustua suomalaiseen kulttuuriin. Ohjelmakaudella kirjastopalvelut on osallistunut useisiin hankkeisiin ja projekteihin, joiden kautta on pyritty tavoittamaan ja opastamaan maahanmuuttajia kirjastopalvelujen pariin. Rovaniemen kaupunginkirjastoon hankitaan vieraskielisiä kirjoja ja siirtokokoelmia harvinaisilla kielillä. Kirjastohenkilökunta osallistuu vuosittain Rasisminvastaiseen viikkoon ja esittelee siellä omaa toimintaansa. Henkilökunta järjestää ryhmäkäyntejä ja pikakirjavinkkauksia maahanmuuttajaryhmille ja muille ulkomaalaisille kävijöille sekä kaksikielisiä satutunteja lapsille. Pääkirjastolla on myös vuosia toiminut suomen kielen Kielikahvila. Kielikahvila on matalan kynnyksen kannustava keskustelupaikka suomen kielen opiskelijoille ja äidinkielenään suomea puhuville.

Ounasrinteen monitoimitalossa samassa rakennuksessa toimii sekä peruskoulu että Ounasrinteen kirjasto ja koulun ja kirjaston välillä on tehty yhteistyötä kotouttamisen edistämiseksi. Ounasrinteen kirjastolle on hankittu vieraskielinen monikulttuurinen siirtokokoelma, jota vaihdetaan kaksi kertaa vuodessa. Ounasrinteen koulun valmistavan luokan opettajan kanssa selvitetään yhteistyössä, kuinka monella eri kielellä, kuinka monta kappaletta ja millaista sisältöä on hyvä hankkia, jotta siirtokokoelma vastaa koululaisten tarpeita. Koulun ja kirjaston yhteistyönä on myös järjestetty kirjaston palveluista ja kirjastonkäytöstä maahanmuuttajalasten perheille vanhempainilta, jossa oli myös tulkki paikalla.

Rovaniemen kaupunginkirjasto jakaa uusille koululaisasiakkaille kirjastokortin kanssa Kirjasto on kaverisi -lehtistä usealla eri kielellä (lehtinen on käännetty 14 harvinaisemmalle kielelle, mm. somali, arabia, farsi/persia, kurdi ja albania). Osa Rovaniemen kaupunginkirjaston lähikirjastoista on mukana toteuttamassa harrastamisen Suomen mallia. Harrastamisen Suomen mallissa on päätavoitteena lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen mahdollistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Rovaniemen kaupungin kulttuuritoimi järjestää viikoittaista taidetoimintaa ukrainalaisperheille syksyllä 2022 sekä keväällä 2023. Toimintaa ohjaa yhteisötaiteilija Sinikka Kyllönen ja se tapahtuu englannin kielellä. Taidekerhon paikkana toimii Ounasrinteen monitoimitalo. Kerhokokonaisuus on ylisukupolvista, osallistavaa sekä lasten ja nuorten omista toiveista lähtevää eri teemojen kautta.

Yleinen kulttuurituottaminen edistää maahanmuuttajien kotoutumista tekemällä yhteistyötä tapahtumissa esimerkiksi Arktisten maahanmuuttajat ry:n kanssa. Konkreettiset musiikin keinoin tehdyt teot ovat osoittaneet sen, kuinka tärkeää on tavoittaa kulttuurin katveessa eläviä kuntalaisia ja tuoda iloa ja hyvää mieltä heidän arkeensa. Kunnan Pojat- orkesteri on koottu Rovaniemen kaupungilla työssä olevista rytmimusiikin ammattilaisista sekä palkkatukityöllistämisen avulla työllistetyistä ammattimuusikoista, jotka ovat esiintyneet ihmisille eri puolilla Rovaniemeä.

Rovaniemellä on käytössä Kaikukortti, joka on tarkoitettu tiukassa taloudellisessa tilanteessa oleville henkilöille ja perheille, jotka ovat asiakkaana Lapin hyvinvointialueen kaakkoisen palvelualueen perusturvan palveluissa tai muissa Kaikukorttia jakavassa yksikössä ja yhteisössä. Kaikukortilla voi hankkia maksuttomia pääsylippuja kulttuuri- ja urheilutapahtumiin sekä kulttuuri- ja liikuntapaikkoihin, kuten konsertteihin, teattereihin, museoihin, uimahalliin ja kuntosaleihin. Kortilla voi myös hankkia kurssipaikkoja Rovaniemen kansalaisopiston kursseille. Kaikukortti edistää osaltaan maahanmuuttajien kotoutumista, hyvinvointia ja terveyttä mahdollistamalla osallisuuden monissa vapaa-ajan palveluissa. Moni maahanmuuttaja on jo löytänyt Kaikukortin. Rovalan Settlementti ry / Monikulttuurikeskus MoniNet sekä SPR Rovaniemen Vastaanottokeskus ovat jakaneet vuosina 2021-2023 noin 600 korttia.

Nuorisopalveluissa kotoutumista edistävä työ linkittyy nuorisopalvelujen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Nuorisopalvelut tuottavat palvelua kaikille Rovaniemen alueella asuville nuorille. Vuonna 2019 päivitettyjen nuorisotyön ammattieettisten ohjeiden mukaan "nuorisotyöntekijä puuttuu nuoren kasvua, kehitystä tai terveyttä vaarantavaan toimintaan ja toimii yhdenvertaisesti, oikeudenmukaisesti ja moninaisuutta kunnioittaen". Nuorisopalveluiden toiminnassa puututaan toimintaan osallistuvien nuorten asenteisiin ja niistä kumpuaviin toimiin, jotka voisivat alentaa tai syrjiä joitakin yksilöitä tai ryhmiä. Toiminnan suunnittelussa huomioidaan nuorten tarpeet ja nuorten yksilölliset erityispiirteet, jotka voivat tuoda haasteita esim. sääntöjen noudattamiseen tai porukkaan sopeutumiseen. Tiedottamisessa huomioidaan riittävän informaation saaminen selkokielellä myös niille nuorille, jotka eivät ymmärrä suomea.

Nuorisopalveluiden internetsivuilla tieto on löydettävissä myös englanniksi ja Rovaniemen kaupungin nuorisotiedotuspiste Popparissa ohjeistukset ovat näkyvillä useammalla eri kielellä. Nuorisotiedotuspiste on ollut myös yksi toimintapisteistä Rasisminvastaisella viikolla. Nuorisopalveluiden toimipisteet ovat syrjinnästä vapaita alueita ja tämä on myös tuotu esille näkyvästi. Nuorisopalvelujen toimenpiteillä pyritään käytännönläheisesti maahanmuuttajanuorten ja kantaväestöön kuuluvien nuorten välisen vuorovaikutuksen ja yhteistoiminnallisuuden lisäämiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa avoimen ja ohjatun toiminnan osalta nuorten yhteisten kiinnostuksen kohteiden löytämistä ja niiden parissa toimimista, jolloin nuoret saadaan luontevasti yhteen mielekkään tekemisen kautta.

Rovaniemi on myös opiskelijan kotikaupunki; Rovaniemelle tulee vuosittain runsaasti kansainvälisiä opiskelijoita, minkä nuorisopalvelut on toiminnassaan huomioinut. Monitoritalo Mondella järjestetään viikoittain avointa International evening-toimintaa, josta vastaavat nuorisopalveluiden ESC -vapaaehtoiset (Erasmus+ - ohjelma/Euroopan solidaarisuusjoukot). Toiminnan tarkoituksena on auttaa kansainvälisiä opiskelijoita, sesonkityöntekijöitä ja nuoria ulkomaalaistaustaisia henkilöitä tuntemaan olonsa tervetulleeksi Suomeen ja integroitumaan yhteisöön. Tavoitteena on myös luoda turvallinen ja viihtyisä tila, missä ulkomaalaiset ja suomalaiset voivat tutustua toisiinsa ja viettää vapaa- aikaa yhdessä. International evening järjestetään Mondella torstaisin klo 18-22 . Osallistujia on noin 40/ilta.

3.2 Työllisyyspalvelut

Lain kotoutumisen edistämisestä lähtökohtana on, että laissa säädetyillä toimenpiteillä ja palveluilla edistetään maahanmuuttajien mahdollisuutta saavuttaa muun väestön kanssa yhdenvertainen asema yhteiskunnassa sekä oikeuksien että velvollisuuksien osalta.

Kotoutumislain mukaisesti Lapin TE-toimisto ja Rovaniemen kaupungin työllisyyspalvelut sisältäen työllisyyden kuntakokeilun osallistuvat kotoutumisen tuen kehittämiseen monialaisena yhteistyönä alueen viranomaisten ja eri toimijoiden kanssa. TE-palvelut ja työllisyyden kuntakokeilu vastaa maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista edistävästä ja tukevasta työvoimapalveluista ja muista toimenpiteistä työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille räätälöiden palveluita siten, että ne soveltuvat maahanmuuttajille.

Maahanmuuttajien alkuvaiheen merkittävimmät palvelut ovat **alkukartoitus**, maahanmuuttajan kanssa laadittava **kotoutumissuunnitelma** sekä **kotoutumiskoulutus**. Maahan muuttaneiden palvelut ovat osa TE-palveluja huomioiden maahanmuuttajien erityistarpeet. Päätoimisia maahanmuuttajien työllistymiseen erikoistuneita asiantuntijoita on Lapissa tällä hetkellä neljä ja he sijoittuvat tuetun työllistymisen palveluihin. Kotoutumisajan jälkeen maahan muuttaneet siirtyvät muille palvelulinjoille palvelutarpeen mukaan. Kotoutumisen koordinaatio työllisyyspalveluissa on keskitetty tuetun työllistymisen palveluihin, joissa palveluista vastaa palvelujohtajan ja palveluesimiehen lisäksi neljä asiantuntijaa. Kotoutumiskoulutuksen vastuu on Lapin TE- toimistossa osaamisen kehittämisen palveluissa palvelujohtajalla.

Alkukartoituksella tarkoitetaan toimenpidekokonaisuutta, jonka avulla arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien palveluiden ja toimenpiteiden tarve. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavat tiedot maahanmuuttajan aikaisemmasta koulutuksesta, työhistoriasta, kielitaidosta ja muusta työllistymiseen sekä kotoutumiseen vaikuttavista seikoista.

TE-toimisto hankkii alkukartoituksen ostopalveluna ja käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunta puolestaan käynnistää alkukartoituksen silloin, kun maahanmuuttaja saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Kunta tai TE-toimisto voi käynnistää alkukartoituksen sitä pyytäneelle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Kartoitus tulee käynnistää kahden kuukauden kuluessa pyynnöstä tai asiakkuuden alkamisesta.

Alkukartoituspalvelun laajuus ja kesto vaihtelevat maahanmuuttajatilanteen mukaan. Alkukartoituksen tulos toimitetaan tarvittaessa tiedoksi hyvinvointialueen sosiaalihuoltoon palvelutarpeen arvioimiseksi. Alkukartoituksen perusteella TE-toimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Mikäli kotoutumissuunnitelma tehdään, on se laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen suunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Suunnitelmaan on oikeus enintään kolmen vuoden ajan, ja tarvittaessa pidentämissä päätöksellä voidaan aikaa pidentää kahdella vuodella.

Kuvio 2. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä TE-toimiston, kunnan ja maahanmuuttajan kanssa.

Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia myös maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta, yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista kotoutumista yksilöllisesti edistävästä toimenpiteistä.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä TE-toimiston, kunnan ja maahanmuuttajan kanssa. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös maahanmuuttajan ja kunnan tai maahanmuuttajan ja TE-toimiston kesken. TE-toimisto vastaa omien asiakkaidensa suunnitelmista ja kunta vastaa suunnitelman tekemisestä niille asiakkaille, jotka eivät ole suuntaamassa TE-palveluihin ja työmarkkinoille. Suunnitelman laadinta on aloitettava viimeistään kahden viikon sisällä alkukartoituksesta. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Suunnitelmassa TE-toimisto sopii maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii suunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei muun muassa terveydentilansa, ikänsä tai perhesyiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin palveluihin. Suunnitelmaa tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

Työvoimakoulutuksena toteutettavasta kotoutumiskoulutuksesta vastaa Lapin TE-toimisto. Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena, mutta sitä voidaan järjestää myös kotoutumislain perusteella omaehtoisena koulutuksena. Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttajille järjestetään suomen kielen opetusta ja tarvittaessa muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen kielessä toimivan peruskielitaidon.

Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna kotoutumislain mukaisesti. Omaehtoisena koulutuksena järjestetään koulutuksia, joita ei työvoimakoulutuksena ole tarjolla, kuten esimerkiksi aikuisten peruskouluopintoja. Kotoutumislain mukaan omaehtoisen opiskelun tukemisen edellytyksenä on, että TE-toimisto on todennut koulutustarpeen, ja opiskelu tukee kotoutumista ja työllistymistä.

3.3 Muu koulutus

Maahanmuuttajia koskevan koulutuksen kenttä on hyvin laaja ja eri vastuutahoja on Rovaniemellä useita. Varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja lukio-opetuksesta vastaa kaupungin varhaiskasvatuspalvelut ja koulutuspalvelut. Työvoimakoulutuksena järjestettävästä kotoutumiskoulutuksesta vastaa TE-toimisto. Näiden lisäksi koulutusta järjestävät Koulutuskeskus Redu, Rovala-opisto, kansalaisopistot ja Rovaniemen korkeakoulut.

Koulutuskeskus Redu tarjoaa maahanmuuttajille koulutusta muun muassa hankkeiden ja yksittäisten työvoimakoulutusten kautta. Lisäksi ammatilliseen koulutukseen valmentavassa VALMA-koulutuksessa on maahanmuuttajia erityisesti tukevia sisältöjä. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava TELMA-koulutus taas on suunnattu opiskelijoille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden vuoksi laaja-alaista tukea. TELMA-koulutuksessa opiskellaan arjen taitoja. Vuonna 2021 Redussa opiskeli 147 perustutkinto-opiskelijaa, joiden kansalaisuus oli muu kuin suomi ja VALMA- ja TELMA-koulutuksissa vastaava määrä oli 22.

Rovala-Opisto on aikuisoppilaitos, jossa järjestetään erilaisia lyhyitä ja pitkiä koulutuksia sekä annetaan yleissivistävää opetusta, ammatillista koulutusta ja avointa yliopisto-opetusta. Aikuisten perusopetuksessa voivat opiskella suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset opiskelijat. Aikuisten perusopetus on tarkoitettu 17 vuotta täyttäneille, joilla peruskouluopinnot ovat keskeytyneet tai joilla ei ole kotimaassaan suoritettuja suomalaista peruskoulua vastaavia opintoja. Rovala-opistossa järjestetään kotoutumiskoulutusta, johon ohjaututaan TE-toimiston kautta.

Kansalaisopistoissa maahanmuuttajille on tarjolla muun muassa kielten, taideaineiden tai liikunnan opintoja. Erityisesti maahanmuuttajille tarjolla on myös luku- ja kirjoitustaidon koulutusta sekä suomen kielen ja viestintätaitojen opetusta.

Korkeakoulut. Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu pyrkivät edistämään maahanmuuttajien kotoutumista ja integroitumista Lapin alueelle. Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu toteuttavat yhdessä ja erikseen erilaisia hankkeita ja toimintoja maahanmuuttajien opiskelujen tukemiseksi. Molemmat korkeakoulut tarjoavat tieto-, neuvonta ja ohjauspalveluja korkeakouluopintoja suunnitteleville ja kouluihin hakeutuville. Lapin yliopistossa järjestetään myös suomi vieraana kielenä-kursseja ja avoimen yliopiston sekä ammattikorkeakoulun puolella on mahdollista opiskella myös yksittäisiä opintojaksoja pohjakoulutuksesta riippumatta.

Maahanmuuttajien lisäksi Rovaniemellä opiskelee myös ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita, joita vuonna 2021 oli korkeakouluissa yhteensä 228. Tutkinto-opiskelijat suorittavat koko tutkinnon Suomessa, mutta heidän oleskelulupansa Suomessa ei välttämättä jatku valmistumisen jälkeen. Lapin yliopistossa oli vuonna 2021 105 ulkomaan kansalaista tutkinto-opiskelijana ja ammattikorkeakoulun Rovaniemen toimipisteessä 123. Tutkinto-opiskelijoiden lisäksi Rovaniemen korkeakouluissa opiskelee vuosittain myös ulkomaan kansalaisia vaihto-opiskelijoina, jotka suorittavat opinnoistaan täällä vain osan. Lapin maahanmuuttostrategiassa korostetaan, että on tärkeää jo opiskeluaikana pyrkiä mahdollistamaan kansainvälisten opiskelijoiden työllistyminen Lappiin ja sitä kautta saada heidät jäämään alueelle myös opintojen jälkeen.

3.4 Eduro-säätiö

Eduro tarjoaa asiakkailleen hyvinvointia tukevia, toiminta- ja työkykyä edistäviä sekä työelämälähtöisiä osaamisen vahvistamisen palveluja. Lisäksi Eduro tarjoaa työllistämisen ja työllistymisen tukemisen palveluja. Maahanmuuttajille soveltuvat palvelut ovat työ- ja toimintakyvyn arviointi, kuntoutuksen eri muodot sekä työelämälähtöiset osaamisen vahvistamisen sekä tuettu työllistämisen palvelut. Lisäksi hyvinvointia tukevat osallisuuspalvelut ovat myös maahanmuuttajien käytössä.

Palveluissa hyödynnetään eri valmennuskeinoja, joita ovat kasvokkain tapahtuva yksilö-, ryhmä- ja tai työvalmennus sekä ammatillinen etävalmennus. Maahanmuuttaja-asiakkailta on mahdollisuus vahvistaa työelämän suomen kielen osaamistaan säätiön tunnistetuissa työ- ja oppimisympäristöissä. Eduro kehittää maahanmuuttaja-asiakkaiden palveluita kehittämishankkeiden avulla.

Työ- ja toimintakyvyn arvio -palvelun tarkoituksena on selvittää asiakkaan terveyteen ja/tai työssä suoriutumisen ongelmia. Palvelu sisältää alkukartoituksen,

tarpeelliset tutkimukset kuten neuropsykologin ja kuntoutuslääkärin tutkimukset sekä jatkosuunnitelman. Palvelu sisältää toiminnallisen arviointijakson säätiön tunnistetuissa työ- ja oppimisympäristöissä. Työ- ja avotyötoimintapalvelu on mahdollista vammaiselle, kuntoutustuella tai työkyvyttömyyseläkkeellä oleville nuorille ja aikuisille. Työtoiminnassa voi tehdä ohjatusti monipuolisia tehtäviä säätiön työ- ja oppimisympäristöissä. Avotyötoiminnassa puolestaan työskennellään erilaisissa avustavissa tehtävissä säätiön ulkopuolisissa työympäristöissä esimerkiksi kuntien palveluyksiköissä ja yrityksissä.

Sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan palveluiden tarkoituksena on parantaa asiakkaan hyvinvointia sekä mahdollistaa siirtymiä koulutukseen tai työelämään. Palvelu voi sisältää yksilö-, ryhmä-, työ- ja etävalmennusta. Yksilövalmennuksessa tarkastellaan asiakkaan tilannetta kokonaisvaltaisesti ja sen tavoitteena on työ- ja toimintakyvyn sekä työllistymisvalmiuksien vahvistaminen. Ryhmävalmennuksessa käsitellään yksilövalmennuksen sisältämiä teemoja ryhmässä, ja se on tarkoitettu ryhmälle, joilla on yhteinen muutos- tai kehitystarve. Ryhmävalmennus on suunnitelmallista, tavoitteellista ja ohjattua toimintaa, joiden kautta voidaan lisätä asiakkaan elämänhallintaa, hyvinvointia ja työelämävalmiuksia. Työvalmennus säätiön tunnistetuissa työ- ja oppimisympäristöissä perustuu tekemällä oppimiseen asiakkaan yksilöllisten tavoitteiden, tarpeiden, kiinnostuksen ja vahvuuksien pohjalta tapahtuvaa työ- ja ammattikyvyn edistämistä.

Etävalmennusta toteutetaan etävalmennuslusta eDimon kautta hybridimallina, jossa etävalmennuksen lisäksi on pääosin lähivalmennusta. Etävalmennusta toteutetaan niin reaaliaikaisin-, että ajasta riippumattomin menetelmin, joissa annettuja tehtäviä voi tehdä oman aikataulun mukaan. Etävalmennusta toteutetaan esimerkiksi tutkintoon valmentavan (TUVAn), yhteiset tutkinnon osat, puhdistus- ja digipalvelun tutkintojen osia. Etävalmennusta toteutetaan asiakkaan yksilöllisen suunnitelman pohjalta. Kelan kuntoutuspalvelut voi auttaa, jos asiakkaan sairaus tai vamma vaikeuttaa opiskelua, työn tekemistä tai itsenäistä selviytymistä elämän eri vaiheissa. Kuntoutus perustuu yksilölliseen ja tavoitteelliseen suunnitelmaan. Kuntoutuksen tavoitteita voi olla esimerkiksi sopivan koulutus- tai ammattialan valitseminen, opintojen loppuun saattaminen tai työelämään pääseminen.

Osaamisen vahvistamisen ja tuetun työllistämisen palvelu tarjoaa työkokeilun ja palkkatukityön kautta väylän työelämään. Työkokeilun tapahtuu pitkälti työtä tehden säätiön tunnistetuissa työ- ja oppimisympäristöissä. Työkokeilun aikana kartoitetaan asiakkaan osaamista, kiinnostuksen kohteita ja vahvuuksia, joita peilataan käytännön työtehtävissä työelämän vaatimuksiin. Palkkatuetun työn rinnalla osaamista vahvistetaan työelämälähtöisesti eli opitaan työtä tekemällä. Osaamisen vahvistamiseen voi sisältyä perustaitojen vahvistamisen ja työkokemuksen kerryttämisen lisäksi työelämävalmiuksien kehittäminen ja vahvistaminen sekä ammatillisen tutkinnon osien suorittaminen.

3.5 Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut

Maahanmuuttajien tieto- neuvonta- ja ohjauspalveluita (TNO-palveluita) tarjoaa Rovaniemellä neljä eri tahoa. Kaikki tahot toimivat tiiviissä yhteistyössä keskenään ja jokaisella on selkeät vastualueet päällekkäisen työn välttämiseksi.

Rovaniemen kaupungin työllisyyspalveluihin sijoittuva **kotoutumispalvelut** antaa neuvontaa ja ohjausta kotoutumista edistävästä palveluista ja toimenpiteistä sekä perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja palvelujärjestelmästä maahanmuuttajille. kotoutumispalveluissa annetaan myös yhteistyöverkostoille tietoa maahanmuuton ja kotoutumisen erityiskysymyksissä ja koordinoidaan viranomaisille tulkkauspalveluita eri pakolaiskielissä.

MoniNet on Rovalan Setlementti ry:n ylläpitämä Monikulttuurikeskus, jonka tavoitteena on edistää maahanmuuttajien ja suomalaisten kohtaamista ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista. Moninet on matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jossa maahanmuuttajat voivat saada ohjausta- ja neuvontaa arkiasioden hoitamiseen aukioloaikojen puitteissa.

TE-palvelut antaa asiakkailleen tietoa, neuvontaa ja ohjausta muun muassa kotoutumiseen ja työllistymiseen liittyen.

Nuorten Ohjaamo palvelee myös pitempään maassa olleita maahanmuuttajia. Ohjaamo on monialaisen verkostotyön tieto-, neuvonta- ja ohjauskeskus kaikille 15-29-vuotiaille. Ohjaamo palvelee niin asiakkaita kuin toimijoita.

3.6 Kolmas sektori

Rovaniemellä toimii useita eri järjestöjä ja yhteisöjä, joiden toiminta tukee maahanmuuttajan kotoutumista. Kolmannen sektorin toiminta myös täydentää omalta osaltaan viranomaisten tuottamia kotouttamispalveluita. Kolmannella sektorilla tuotetaan sekä palveluita suoraan kotoutumisen tukemiseksi, että kaikille avointa toimintaa, jotka edistävät epäsuorasti kaksisuuntaista kotoutumista ja eri kulttuurien kohtaamista. Osallistuminen kolmannen sektorin tuottamaan harrastus- ja seuratoimintaan on myös erittäin hyvä tapa tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan, tutustua paikallisiin ihmisiin ja kehittää esimerkiksi suomen kielen taitoa.

Kuluvalla ohjelmakaudella pyritään kehittämään kolmannen sektorin palveluiden hyödyntämistä viestinnän ja palvelutarjottimen kehittämisellä, jotta yhä useampi maahanmuuttaja löytäisi laajasta tarjonnasta heille sopivia palveluita. Kotouttamistyön kehittämisryhmässä eri toimialojen edustajat tuovat kolmannen sektorin ääntä kuuluviin oman toimialansa kautta ja lisäksi kehittämissyöryhmään on valittu kolmannen sektorin edustaja järjestöjen elämäntaakaverkostojen nimeämänä. Edustajan tehtävänä on toimia tiedon jakajana elämäntaakaverkostojen ja kotouttamistyön kehittämissyöryhmän välillä sekä tukea toimialoittain tapahtuvaa yhteistyötä kunnan toimijoiden ja kolmannen sektorin välillä.

4. Osallisuus ja vuorovaikutus

Väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen lisääminen kuuluu sekä kotoutumislain että valtion kotouttamisohjelman tavoitteisiin ja kaksisuuntaisen kotoutumisen kehittäminen nähdään myös Rovaniemellä tärkeäksi.

Ohjelmakaudella kehitettävät asiat:

- maahanmuuttajien ja rovaniemeläisten keskinäinen vuorovaikutus
- maahanmuuttajien oma vaikuttaminen heitä koskevissa asioissa
- maahanmuuttajien kanssa toimivien keskinäinen vuorovaikutus ja yhteistyö

4.1 Arjen kohtaamiset

Maahanmuuttajien ja muiden väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen lisääminen sekä hyvien väestösuhteiden edistäminen mahdollistuvat ennen kaikkea arjen kohtaamisissa. Vuonna 2021 tehdyn selvityksen mukaan Rovaniemen kaupungin palvelualueet ovat ottaneet hyvien väestösuhteiden edistämisen huomioon muun muassa järjestämällä tapahtumia ja harrastustoimintaa, joissa myös maahanmuuttajat ovat olleet mukana. Tätä työtä on syytä jatkaa osana normaalia palveluntarjontaa. Vastuu arjen kohtaamisten mahdollistamisesta on jokaisella kaupungin palveluita ja tapahtumia järjestävällä taholla.

Järjestösektori ja 4. sektori ovat suuressa roolissa maahanmuuttajien ja muiden väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen lisäämisessä. Kaupungin tehtävänä on tukea järjestöjä, asukasyhdistyksiä sekä vapaaehtoistoimijoita kotouttamistyön käytännön toteuttamisessa.

Rovaniemen kaupungin ylläpitämä tapahtuma- ja harrastuskalenteri on kaikkien kaikkien rovaniemeläisten harrastus- ja järjestötoimijoiden käytettävissä. Lisäksi viestintä-, markkinointi- ja osallisuuspalvelut vastaavat kaupungin englanninkielisten verkkosivujen kokonaisuudesta. Yhteistyötä toimijoiden kesken voidaan lisätä esimerkiksi monikielisen viestinnän osalta kaupungin kanavissa. Tässä työssä korostuu kaikkien arjen kohtaamisia järjestävien tahojen rooli: maahanmuuttajien tavoittaminen viestinnän keinoin edellyttää, että tieto tapahtumista ja harrastustoiminnasta liikkuu myös kaupunkiorganisaation sisällä.

4.2 Vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen

Rovaniemen kaupunkistrategian yhtenä päätavoitteena on, että "asukkaat voivat hyvin ja osallistuvat kaupungin kehittämiseen". Tämä tavoite sisältää myös maahanmuuttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että löydämme maahanmuuttajien tavoittamiseen sopivat vuorovaikutuksen kanavat ja foorumit. Lisäksi meidän on tunnistettava ne asiat, jotka vaikuttavat maahanmuuttajien arkeen ja joiden valmistelussa myös heitä tulisi kuulla.

Viestintä-, markkinointi- ja osallisuuspalvelut vastaavat kaupungin osallisuusohjelman laadinnasta. Ohjelman laadinnan yhteydessä selvitetään erityisryhmien tavoittamiseen soveltuvat viestinnälliset keinot sekä kartoitetaan tärkeimmät yhteistyökumppanit.

Jokainen palveluita tuottava ja kehittävä yksikkö vastaa siitä, että myös maahanmuuttajat tulevat kuulluksi heitä koskevissa asioissa. Viestintä-, markkinointi- ja osallisuuspalvelut antavat tähän työhön opastusta.

Kotouttamisen kehittämissyöryhmä vastaa maahanmuuttajien osallistumismahdollisuuksista kotouttamistyön kehittämisessä. Maahanmuuttajille ja

muille rovaniemeläisille on syytä tarjota mahdollisuus kerran ohjelmakaudessa kertoa näkemyksensä kotouttamistyön onnistumisesta sekä kehittämistarpeista.

4.3 Yhteistyön kehittäminen

Kotouttamisohjelman laadinnan yhteydessä yhdeksi osallisuuden kehittämiskohteeksi nousi maahanmuuttajien kanssa työskentelevien yhteistyön kehittäminen. Kehittämistä kaivattiin erityisesti yhteistyön ylläpitämiseen, viestintään ja tiedonkulkuun sekä kotouttamistyön kokonaiskoordinointiin. Yhteistyön sekä toimijoiden välisen vuoropuhelun lisäämisessä kotouttamistyön kehittämistyöryhmällä on keskeinen rooli. Jatkossa kehittämistyöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja siinä on mukana kaupungin eri palvelualueiden edustajat.

5. Kotouttamistyön seuranta

5.1 Koordinointi ja kotouttamistyön kehittämisryhmä

Kotouttamistyön kokonaiskoordinointi on tärkeää monitoimijaisen yhteistyön ylläpitämiseksi ja koko verkoston hyödyntäminen vähentää päällekkäisen työn määrää. Se tukee resurssien tehokasta käyttöä. Kotouttamisohjelma on päivitetty vuoden 2022 aikana Rovaniemen kaupungin kotouttamisen kehittämistyöryhmässä ja koollekutsujana on toiminut konsernihallinnon erityisasiantuntija. Kokonaiskoordinaatiota tarvitaan koko ohjelmakauden ajan, jotta ohjelman tavoitteiden toteuttamisen koordinointi ja kotouttamisen laaja-alainen kehittäminen jatkuu. Koordinaatio on poikkihallinnollisen tehtävänsä vuoksi sijoitettu Rovaniemen kaupunkiorganisaatiossa konsernihallintoon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erityisasiantuntijan tehtäväksi.

Ohjelmakaudella kotouttamistyön koordinoinnin tukena toimii kotouttamistyön kehittämistyöryhmä, jonka tehtävä on ylläpitää ja kehittää yhteistyökäytäntöjä kunnan eri toimialojen ja alan toimijoiden välille. Kehittämistyöryhmä on koottu edustamaan tärkeimpiä sidosryhmiä sekä kunnan toimialoja ja se osaltaan edistää kotouttamistyön toimeenpanoa. Yhteistyö muun muassa valtion viranomaisiin tapahtuu toimialojen edustajien kautta.

Kehittämisryhmään kuuluvien yhteyshenkilöiden tehtäviin kuuluu osallistuminen kehittämistyöryhmän toimintaan ja sen tavoitteiden edistämiseen. Yhteyshenkilö osallistuu kotouttamisohjelman valmisteluun ja yhteensovittamiseen ja raportoi ohjelman tavoitteiden toteutumisesta. Hän osallistuu ohjelman mukaisten toimenpiteiden käynnistämiseen, toimeenpanoon ja toteutumisen seurantaan sekä viestintään omalla toimialallaan tai muulla edustamallaan taholla. Yhteyshenkilö tuo edustamansa sidosryhmän tai toimialan tietoa kehittämisryhmälle ja raportoi koordinaattorille vastuualueensa työstä ohjelmakauden aikana. Hän myös välittää taholleen tietoa kehittämistyöryhmässä sovituista asioista, osallistuu tiedon kokoamiseen ja analysointiin. Kaikki yhteyshenkilöt osallistuvat

viestintäsuunnitelman valmisteluun ja esimerkiksi teemaviikkojen ja muiden viestintätoimenpiteiden toteuttamiseen.

Kehittämisyhmässä on edustajia Rovaniemen kaupungin yksiköistä ja konsernihallinnosta. Lisäksi mukana on edustajat tärkeimmistä sidosryhmistä, kuten esimerkiksi järjestöistä, Lapin hyvinvointialueelta ja Lapin ELY-keskuksesta. Kehittämisyhmä edistää käytännön tasolla vuoropuhelua eri toimijoiden kesken ja mahdollistaa myös eri ohjelmien ja strategioiden toimeenpanon yhteensovittamisen. Kotouttamistyön kehittämissuunnan tehtävänä on muun muassa ylläpitää monialaista verkostoyhteistyötä, kehittää viestintää ja tiedon kulkua, edistää kaksisuuntaisen kotoutumisen huomioimista kaikessa toiminnassa ja selkiyttää maahanmuuttoasioiden kokonaiskoordinoitua Rovaniemen kaupungissa.

Kehittämisyhmä raportoi kotouttamisohjelman toimeenpanon seurannasta hyvinvointiryhmälle sekä kaupunginhallitukselle, joka Rovaniemen kaupungin hallintosäännön mukaisesti vastaa kotouttamisohjelmatyöstä.

5.2 Ohjelmakauden kehittämistarpeita ja tavoitteita

Kehittämistarve	Vastuutaho
Kotoutumisen edistämisen kehittämistyöryhmä kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa edistäen aktiivisesti kotoutumisen edistämistyön toteutumista.	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erityisasiantuntija
Kotouttamisohjelmatyö 1. Tavoitteiden seuranta ja raportointi (hyvinvointiryhmä, kaupunginhallitus) 2. Kotouttamisohjelman kehittämis- ja uudistustyö seuraavalle ohjelmakaudelle 3. Ohjelmatyöhön liittyvä tiedonvälitys	Kehittämistyöryhmä

4. Maahanmuuttajien kanssa toimivien tahojen keskinäisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön kehittäminen	
Maahanmuuttajien työelämään siirtymiseen liittyvien haasteiden ratkaiseminen ja ammattilaisten osaamisen lisääminen 1. työnantajayhteistyön kehittäminen 2. nuorten maahanmuuttajien tukeminen urasuunnittelussa 3. tarjotaan maahanmuuttaja-asiakkaille henkilökohtaista tukea ja apua työnhakuun 4. palveluiden kehittäminen yhdessä verkostojen kanssa	Työllisyyspalvelut
Monimuotoisen rekrytoinnin edistäminen Rovaniemen kaupungin organisaatiossa • edistetään monikulttuuristen harjoittelijoiden ja työntekijöiden vastaanottamista työyhteisöihin	Henkilöstöpalvelut
Syrjäytyneiden maahanmuuttajien tavoittaminen 1. perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa olevat nuorten kotoutumisen tukeminen ja koulutus- ja työelämäpolun tukeminen	Vastuutahot alatavoitteittain: 1. Koulutuspalvelut

2. Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien NEET-nuorten tavoittaminen 3. maahanmuuttajanaisten tavoittaminen	2. Kolmas sektori ja nuorisopalvelut 3. Kolmas sektori ja hyvinvointipalvelut
Hyvien väestösuhteiden edistäminen maahanmuuttajien ja muiden väestöryhmien välillä 1. Palveluja ja tapahtumia järjestävät yksiköt ottavat maahanmuuttajat ja hyvien väestösuhteiden edistämisen huomioon tapahtumia järjestäessään 2. Kehitetään maahanmuuttajien harrastustoimintaa 3. Kehitetään kaksisuuntaista kansalais-, kerho-, ystävä-, vertaistuki- ja vapaaehtoistoimintaa 4. Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa edistetään kaksisuuntaista kotoutumista lasten ja heidän huoltajiensa kanssa arjen kohtaamisissa, vanhempainilloissa ja koteihin suunnatussa viestinnässä.	Vastuutahot alatavoitteittain: 1. Kaikki järjestävät tahot 2. Vapaa-ajan palvelut 3. Kolmas sektori 4. Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut
Kotouttamistyön osaamisen lisäämiseen liittyvien koulutustarpeiden kartoittaminen	Kehittämistyöryhmä
Kehitetään tiedottamista palveluista ja tapahtumista sekä monipuolistetaan	Viestintä, osallisuus- ja markkinointipalvelut

tiedotuskanavia. 1. Tehostetaan tiedonkulkua eri toimijoiden kesken: viestinnän edustaja on aktiivisesti mukana kotouttamisen kehittämissyöryhmän tapaamisissa. 2. Viestintä, osallisuus- ja markkinointipalvelut selvittää, minkä viestintäkanavien kautta maahanmuuttajat parhaiten tavoittaa. Lisäksi määritellään keskeiset yhteistyökumppanit, joiden avulla tavoittaminen on mahdollista. 3. Viestintä, osallisuus- ja markkinointipalvelut tarjoaa alustat monikieliseen viestimiseen (mm. tapahtumakalenteri, harrastuskalenteri ja englanninkieliset sivut) ja koulutusta työkalujen käyttöön. 4. Viestintä, osallisuus- ja markkinointipalvelut päivittää englanninkieliset verkkosivut vuoden 2023 aikana. 5. Viestintä, osallisuus- ja markkinointipalvelut päivittää kriisiviestintäsuunnitelman siltä osin, miten eri kieliryhmät huomioidaan kriisitilanteissa.	
Lisätään maahanmuuttajien omia vaikuttamismahdollisuuksia heitä koskeissa asioissa	Vastuutahot alatavoitteittain:

1. Selvitetään, mitä kanavia pitkin maahanmuuttajia voidaan kuulla kaupunkia ja sen toimintoja kehitettäessä. 2. Tarjotaan maahanmuuttajille mahdollisuus kertoa näkemyksensä kotouttamistyön onnistumisesta ja kehittämisestä kerran ohjelmakaudessa ja samassa yhteydessä kuullaan myös muita rovaniemeläisiä. 3. Tunnistetaan asiat, joissa myös maahanmuuttajia tulisi erityisesti kuulla. Ko. kyselyt käännetään tarvittaville kielille ja varmistetaan kuulluksi tuleminen verkostoyhteistyön avulla	1. Viestintä-, markkinointi- ja osallisuuspalvelut. 2. Kehittämistyöryhmä 3. Viestintä-, markkinointi- ja osallisuuspalvelut (yhteistyökumppaneina mm. Moninet ja Rovala sekä korkeakoulut) Lisäksi jokainen palveluja kehittävä taho vastaa siitä, että myös maahanmuuttajia kuullaan heitä koskevissa asioissa. Viestintä-, markkinointi- ja osallisuuspalvelut tarjoavat tukea osallisuusmahdollisuuksien järjestämiseen.
Kootaan yhteen toimialojen ja kolmannen sektorin laatimia prosessikuvauksia maahanmuuttaja-asiakkaiden palveluista	Kehittämistyöryhmä
Kehitetään palvelutarjotin maahanmuuttajille	Kehittämistyöryhmä
Laaditaan malli, jolla kotouttamisen tulot ja menot saadaan näkyviin.	Kehittämistyöryhmä Talouspalvelut

Pakolaisten laskennallisia korvauksia käytetään kotouttamisen painopisteiden mukaisiin toimiin. Käytetään kotouttamistyön kustannuspaikkoja talouden seurantaan kunnan kotoutumispalveluissa.	Elinvoiman toimiala Talouspalvelut
Maahanmuuttajien kotoutumiselle määritellään ohjelmatyön osana seurattavat laadulliset ja määrälliset mittarit.	Kehittämistyöryhmä